

Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işgal planının tərkib hissəsinə terror da daxil idi. Əsas məqsədləri o idi ki, həm torpaqlarımızı zəbt etsinlər, həm əhalimizi qorxudub yurdularından didərgin salsınlar, həm de insanlarımıza qarşı dəhşətli terror aktları həyata keçirsinlər. Çünkü dinc insanlara, mülkü şəhərlərə, kəndlərə terror hücumları həyata keçirmək erməni siyasetinin əsas xətlərindən biridir.

Keçən əsrin 80-ci illərinin sonlarından başlayaraq ermənilərin azərbaycanlıllara qarşı terror cinayətləri genişlənməyə başladı.

3 il bundan əvvəl, 20 noyabrda Azərbaycan tarixinə qara səhifə kimi yazılın Qarakənd faciəsi baş verdi.

Kocavənd rayonunun Qarakənd kədinin yaxınlığında Azərbaycana məxsus "Mi-8" hərbi vertolyotunun erməni silahlı quldur dəstələri, terrorçuları tərefində vurulması hadisəsindən 34 il ötürü.

Terror hərbi tecavüzün tərkib hissəsinə çevirən ermənilər tərefində görkəmlı dövlət və ictimai xadimlərimizin içinde olduqları vertolyot vuruldu.

Erməni terroru nəticəsində şəhid olanlar Azərbaycan Respublikasının Dövlət katibi Tofiq İsmayılov, Baş prokuror İsmət Qayıbov, Dövlət müşaviri, sabiq daxili işlər naziri Məhəmməd Əsədov, millət vəkilləri Vəqif Cəfərov və Vəli Məmmədov, baş nazirin müavini Zülfü Hacıyev, Prezident Aparatının şöbə müdürü və jurnalist Osman Mirzəyev, Qazaxistan daxili işlər nazirinin müavini Sanal Serikov, Azərbaycan Dövlət Televiziyasının jurnalisti Alı Mustafayev var idi.

Məlumatlara görə, ümumiyyətdə, həmin terror nəticəsində 22 nəfər həyatını itirib.

O dövrde Azərbaycanın nümayəndə heyətinin yayıldığı ilkin məlumatda qeyd olunurdu ki, cəsədlərdən 12-si tam şəkilədə tanınsa da, 3-cü qismən tanınan, qalanlarının şəxsiyyəti isə ekspertiza nəticəsində müəyyən edilib.

Əvvəlcə rəsmi olaraq helikopterin dumana düşərək qayaya çırpması ehtimalı irəli sürülsə də, bir neçə gün sonra onun erməni separatçıları tərefindən vurulması faktı təsdiqlənib. Bu erməni terroronun əyani göstəricilərindən biri kimi təriix düşüb.

Erməni terroronun sərhəd tanımadiği bu hadisə ilə bir dəha özüñ təsdiqlədi.

Qeyd edək ki, faktla bağlı 1991-ci ilde Azərbaycanın Hərbi Qarnizon Prokurorluğu tərefindən cinayet işi açılıb, istintaqın aparılması Respublika Prokurorluğununa verilib. Terror aktının baş verdiyi ərazinin o dövrdə işğali altında olması səbəbindən cinayət işi üzrə istintaq dayandırılıb.

Bu bərədə mətbuatda yazılanlara baxaq: 1991-ci il noyabrın 7-de Bakıda Qazaxistan, Azərbaycan, Türkmenistan, Rusiya və Ermənistən həmsədrlerinin görüşü keçirildi. Görüşün səbəbi Qarabağ müharibəsi ve hansı xalqın sıxışdırıldıqını diqqətə çatdırmaq olmuşdu. Bu səbəbdən də, həmsədrler razılaşırlar ki, hadisələri öz gözləri ilə görənlər və Xankəndiyə getsinlər. 1991-ci il noyabrın 18-de Mixail Qorbaçovun şəxsi köməkçisi Kremlən Bakıya zəng vurur və Azərbaycan Respublikasının Qarabağ rəhbərliyindən xa-

lən xəberdən sonra adları qeyd olunanlar vertolyota minmir. Məlumatə görə, gecə ilə siyahı dəyişdirilir.

Rəsmi Moskva iclasda dövlət katibi Tofiq İsmayılov və baş prokuror İsmət Qayıbovun

Qarakənd istiqamətinə uçan Mi-8 N72 vertolyotun rabitə əlaqələri kesilir. Qırılmış rabitə ilə bağlı ilkin məlumatlar Xocavənd istiqamətində ötürülür. Lakin töredilən faciə haqqında ilkin məlumat təqribən altı saat-

müstəqil Azərbaycanı sarsıtmaq, torpaqlarını parçalamaq, insanlarımızı qorxutmaq və pərən-pərən salmaq məqsədi daşıyır. Qarakənd faciəsinin bütün detallarının nə vaxtsa ictimaiyyətə açıqlanacağı

Terror erməni tecavüzünün tərkib hissəsidir - 20 noyabr, 1991...

hiş edir ki, Tehlükəsizlik Şurasının növbəti iclasını Qarabağda keçirsin, çünkü ərazidəki torpaq iddiasında olan erməni liderlərinin və Moskva nümayəndələrinin də bu iclasda iştirakı nəzərdə tutulur. Telefon zəngindən sonra Bakıda siyahı tərtib olunur. Siyahıya Viktor Polyanicko rəhbərlik etməli idi. Nümayəndələr, ancaq güc nazirlərindən və Tehlükəsizlik Şurasının rehber orqanlarından ibarət olmaliydi. Rayon komendantı Nikolay Jinkinin müavini, polkovnik Vladimir Kuşnarikin 1991-ci il noyabrın 18-de tərtib etdiyi və Bakı ile razılaşdırılmış siyahısına "Aşanak" kolxozunun heyvandarlıq birliliyinin sədri Emil Balayan, Vladimir Kuşnarikin özü, beynəlxalq erməni diasporu (əsasən, Fransa və Kaliforniya erməni kilsəleri) tərefindən maliyyələşdirilən "Kunk" təşkilatının Qarabağdakı ideoloqlarından Oleq Yesayan, "Yerkrapa" cəmiyyətinin maliyyə məsələlərinə baxan, onun Livan erməni diasporu ilə əlaqələndiricisi Leonard Petrosyan, zabit Tatavis Baqramyan və Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin Ağdam, Xocavənd, Füzuli, Cəbrayıllı, Xocalı, Əsgəran rayon şöbələrinin rəhbərləri və onların Bakı nümayəndəsi daxil olsun. Məşvərət lente alınmalı və respublika televiziyasının "Günün ekranı" xəberlər programında göstəriləmeli idi. Saat 13:40 dəqiqədə Ağdamda-

hökəm iştirakını xahiş edir. Bu xahişi isə, mehz polkovnik Georgi Septa çatdırır. 1991-ci il noyabrın 19-u siyahı tərtib olunur və ilkin siyahı Tofiq İsmayılovun rəhbərliyilə müzakirə edilir. Millət vəkilləri Vəqif Cəfərov və Vəli Məmmədov siyahıdan çıxarılır. Onların yerinə güc nazirlərinin, qoşun birleşmələrinin rütbeli məmurları salınır. Siyahıya Viktor Polyanickonun başçılıq etməsi qüvvədə qalır. Ancaq 1991-ci il noyabrın 19-da gecədən xeyli keçmiş siyahı təzələnir. Viktor Polyanickonun, güc nazirlərindən seçilmiş şəxslərin adları siyahıdan çıxarılır. Millət vəkilləri Vəqif Cəfərov və Vəli Məmmədov siyahıya daxil olunur. Yeni siyahıni Ayaz Mütəllibov 1991-ci il noyabrın 19-u, saat 23:00-da təsdiqləyir. Qarabağa gedəcək adamların siyahısı "DQ" rəhbərliyinə, Ağdam Hava Limanına, hərbi komendantı və Moskvaya göndərilir. Qrupun Qarabağ ərazisindəki fealiyyətine isə, üçlük nəzarət edir - Qarabağ Tehlükəsizlik rəisi, polkovnik Georgi Septa, hərbi komendantın müavini, polkovnik Vladimir Kuşnarik və Xocavənd milis rəisi və polkovnik Oleq Osenov.

Yazılanlara görə, Gülablı və Yenikənd istiqamətlərində hərbi maşınlarda qurulmuş və Ağdam, Xocalı hava limanlarının uçuş və enmə zolaqlarını nəzarətə götürən radarlar vəsiyyətə saat 14:05-də Ağdamdan

dan sonra verilir. Ağdam, Xankəndi və Xocavənd hərbi birləşmələrinin komandanlığı surdu. Hesablamalara görə, Qarakevənd üzərində üç yüz metr yüksəklidə uçan Mi-8 N72 vertolyotu 1991-ci il noyabrın 20-de saat 14:42 dəqiqədə vurulur. Faciə haqqında ilkin məlumat Prezident Aparatına saat 19:55-də çatır. Lakin bu faciə haqqında xəber Xankəndidə erməni dili ndə yayımlanan "Vətən və vətəndaş" vərilişinin xəbərlər bölümündə, saat 15:30-da təqdim edilir. Həmin gün İrevan radiosu saat 16:15-de həmin xəbəri "qəza" kimi qələmə verir. Həmin məlumatı saat 16:40-da Tehran radiosu, 17:00-da Moskva radiosu açıqlayır.

Qeyd etdikim kimi, hadisə zamanı erməni terrorunun qurbanları sırasında Azərbaycan Respublikasının Dövlət katibi Tofiq İsmayılov, Baş prokuror İsmət Qayıbov, Dövlət müşaviri, sabiq daxili işlər naziri Məhəmməd Əsədov, millət vəkilləri Vəqif Cəfərov və Vəli Məmmədov, baş nazirin müavini Zülfü Hacıyev, Prezident Aparatının şöbə müdürü və jurnalist Osman Mirzəyev, Qazaxistan daxili işlər nazirinin müavini Sanal Serikov, Azərbaycan Dövlət Televiziyasının jurnalisti Alı Mustafayev var idi.

Bu, Azərbaycanın görkəmli simalarına, dövlət və ictimai xadimlərinə qarşı terror hadisəsi olmaqla yanaşı, həm de

şübhəsizdir. Amma əvvəlvə bu terror hadisəsinin planını quaranlar, onu icra edənlər, bu işdə əli olanlar məhkəmə qarşısında dayanmalıdır. Torpaqlarımız beş ildi işğaldən azad edilib və artıq Qarabağda separatçılıqla meşğul olanların 15 nəfərinin ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verdiyi günləri yaşıyırıq. Ümid edirik ki, 34 il əvvəl baş verən Qarakevənd faciəsini törməkdə iştirakı olanlara qarşı da ceza tedbirini görülecek. Birmənalı şəkildə demək olar ki, Qarakevənd Azərbaycana məxsus vertolyot vurulmasının "ilhamvericiliyi", planqurucuları sırasında keçmiş SSRİ rehbərliyinin de olması şübhə doğurmur. Çünkü erməni separatizmə, erməni terroruna, erməni işgalçılığına "xeyir-dua" verən mehz Qorbaçov və onun ətrafindakılar olub. Bele olmasayı onlar vaxtında hadisənin erməni terroru nəticəsində töredildiyini bəyan edə və cinayətkarların, terrorçuların məsuliyyətə cəlb edilmesi üçün əllerindən gələnilər. Azərbaycan cəmi bir ay id ki, dövlət müstəqilliyini bərpə etdiyi elan etmişdi. Yəni 1991-ci ilin 18 oktyabrında dövlət müstəqilliyimizin bərpə edildiyi bəyan edildi, noyabrın 20-de isə Qarakevəndə vertolyotumuza qarşı terror aktı baş verdi. Bu cinayətin də baş verməsində Qorbaçov hakimiyyətinin elinin olduğu şübhə doğurmur. Bəlkə de ələ zənn edirmişlər ki, vertolyotumuzu vurdurub görkəmli şəxsiyyətlərimizi şəhid etməklə müstəqiliyini yeni qazanan dövlətimizi məhv edə biləcəklər, amma yanıldılardı.

Maraqlıdır, nə bu hadise baş verəndə, nə də digər hadisələr yaşananda bu faciəni xalqımıza, dövlətimizə yaşıdan Ermenistana, separatçı ermənilərə qarşı beynəlxalq qurumlar, ayrı-ayrı dövlətlər heç bir addım atmadılar. Bu gün de beynəlxalq təşkilatlar sükütu eyni qaydada qoruyurlar. Əlbəttə, gün geləcək, xalqımıza qarşı terror aktları töredənlərin, din sakinlərimizə, görkəmli şəxsiyyətlərimizi müxtəlif yollarla qətə yetirənlərin, başımıza faciələr getirənlərin hamisi Azərbaycanın aidiyyəti qurumları tərefdən aşkar edilib məhkəməyə çıxarılaclar...

İradə SARIYEVA